

שקלא וטריא

— סכום על דף היום —

בבא קמא כב

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
{משלי ח} אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

לעלו נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
תנצב"ה

עמדה וסכסכה?! כ"ש דחנווני פטור ובעל גמל חייב שהיה לבעל הגמל לעצור אותו
מלסכסך?!

(תירוץ) הכא במאי עסקינן כגון שעמדה להטיל מימיה וסכסכה – שאנוס הוא.

רישא"ט - בעל גמל חייב, דלא איבעי ליה לאפושי בטעינה עד שיכנס לתוך החנות .
סיפא - חנווני חייב, דלא איבעי ליה לאנוחי נרו מאבראי.

[עד כאן דף כב עמוד א]

המדליק את הגדיש והיה לידו גדי ועבד ונשרפו עמו

תא שמע המדליק את הגדיש-

והיה גדי כפות לו (או אפילו שאינו כפות) ועבד סמוך לו לגדיש ונשרף עמו: חייב על
הגדי ועל הגדיש, אך על העבד פטור, שהיה לו לברוח.

עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו: פטור על הגדי ועל הגדיש, כיוון שחייב מיתה
משום שהרג העבד ('נקום ונקם'), וקם לי בדבריה מינה.

בשלמא למ"ד **אש אוש משום חציו - משום הכי פטור**.

(קושיה) אלא למאן דאמר **אש אוש משום ממונו**, אמאי פטור? אילו קטל" תוריה

עבדא הכי נמי דלא מיחייב, הרי התורה אמרה שמשלם שלושים שקלים.

(תירוץ) הכא במאי עסקינן כשהצית בגופו של עבד, דהיינו בגופו ממש ולא ע"י ממונו,
דקם ליה בדבריה מינה – והחידוש הוא: בגדי דחד ועבד דחד,

למרות שאינו חייב מיתה מחמת מיתת הגדי אלא משום העבד, עם כל זאת, אומרים קלב"מ
ויפטר.

השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן

עתה הגמרא מקשה על ר"ל

ת"ש השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן:

פטור מדיני אדם וחייב דיניי שמים.

בשלמא למ"ד **אש אוש משום חציו** חציו דחרש הוא ולכן פטור.

(קושיה) אלא למאן דאמר **אש אוש משום ממונו**: אילו מסר שורו לחרש שוטה וקטן

הכי נמי דלא מיחייב הרי למדנו לעיל (י) חומר בשור מבאש, שאם מסרו חייב, ומדוע שונה
אש משור?

(תירוץ) הא אתמר עלה-

אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה לא שנו אלא כשמסר לו גחלת וליבה החרש שאינו

דומה לשור, שהוא מזומן להזיק, אבל מסר לו שלהבת חייב – ברי מזומן היזיקא והרי
הוא כשור.

להלן יבואר איך ר"י שסובר משום חציו, מעמיד את הבריי"א.

ורבי יוחנן אמר אפילו שלהבת פטור, דהיינו חציו של החרש.

קסבר צבתא דחרש קא גרים.

לא מיחייב עד: דמסר ליה גוזא עצים יבשים סילתא עצים דקים ושרגא.

הוכחה מהפסוק ומהבריי"א – **אש אוש משום חציו**

אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה **לרבי יוחנן**-

קרא - דכתיב כי תצא אש תצא מעצמה, ולא שהדליקו בידיים, ישלם המבעיר את
הבערה ש"מ **אש אוש משום חציו**.

[עד כאן דף כב עמוד ב]

אש אוש משום חציו או משום ממונו – מחלוקת ר"ל ורבי יוחנן

להלן יבואר מחלוקת כיצד להגדיר את חיובי תשלומים של האש שהתורה חיבה.
בהתחלה הגמרא הבינה דלמ"ד **משום חציו** והיינו שאינו מתחייב משום ממונו, אמנם
לפי המסקנה (כג.) הוא מודה שמתחייב משום שניהם: משום ממונו וחציו, יתבאר לקמן
נפק"מ נוסף ביניהם כשאש הזיק אדם האם צריך לשלם נזק צער רפוי ושבט או לאו
(משום ממונו)

אתמר-

א. **ר' יוחנן** אמר **אש אוש משום חציו** חיבה התורה – כמו אדם שזרק חץ .

מיאן לבאר כר"ל - ממונא אית ביה ממשא, הא אש לית ביה ממשא.

ב. **וריש לקיש** אמר **אש אוש משום ממונו**^ס – כמו שחייבה על שורו ובורו שהזיקו.

בינתיים הגמרא הבינה שהנפק"מ ביניהם הוא באדם שהדליק באש שאינה שלו, שלפי
ר"ל יהיה פטור .

מיאן לבאר כרבי יוחנן - חציו מכחו קאזלי, האי לא מכחו קאזיל, שהאש הולכת
מאליה.

כיצד לבאר את דין חררה המופיע במשנתנו

תנן הכלב שנטל חררה כו'-

בשלמא למ"ד **אש אוש משום חציו**, חציו דכלב הוא דהיינו צורות ומשלם חצי נזק. אך
האדם המדליק מתחייב משום שאין דין צורות באדם.

(קושיה) אלא למ"ד **אש אוש משום ממונו**, האי אש לאו ממונו דבעל כלב הוא? אלא
משל בעל החררה.

(תירוץ) הכא במאי עסקינן דאדייה אדויי שזרקו. [אך א"א להעמיד שהניח את החררה
ולא זרקה, משום שאינו חייב על שום דבר בחצי נזק, ומובא במשנה שיש תשלום של חצי נזק.].

דעל חררה משלם נזק שלם.

ועל מקום גחלת שנפלה גחלת שם: **משלם חצי נזק** משום שהם צורות של כלב. (או
שהוא משונה)

ועל גדיש כולה: פטור שהאש אינו שלו, ומה שעושה מכאן והילך היינו מאליו.

ורבי יוחנן –

דאנחה אנוחי:

על חררה ועל מקום גחלת: משלם נ"ש - על החררה משום שן, ועל מקום הגחלת שהיינו
כדרך ובידיים עשה.

ועל הגדיש משלם חצי נזק: דחציו של כלב הן מדין צורות.

גמל טעון פשתן והדליק את הבירה

תא שמע גמל טעון פשתן, ועבר ברשות הרבים, נכנסה פשתנו לתוך החנות
ודלקו בנרו של חנווני, והדליק את הבירה בית גדול. **בעל גמל חייב.**

הניח חנווני נרו מבחוץ: חנווני חייב.

רבי יהודה אומר בנר חנוכה: פטור שמצווה להניחו בחוץ משום פרסומי ניסא.

בשלמא למ"ד אש אוש משום חציו, חציו דגמל הוא.

(קושיה) אלא למ"ד משום ממונו: האי אש לאו ממונא דבעל גמל הוא?

(תירוץ) הכא במאי עסקינן במסכסכת מדלקת כל הבירה כולה שהגמל עובר על פני

כל הבירה ומסכסכה שכל מקום ומקום שהוא נוגע היינו כמו מקום הגחלת.

(קושיה) אימא סיפא: אם הניח חנווני נרו מבחוץ חנווני חייב.

ואי במסכסכת אמאי חייב?

(תירוץ) בשעמדה הגמל על מקומו והייתה לו חבילה ארוכה וסכסך את כל הבירה.

לבירה ואז לא היה יכול לסלקה לפי שעמדה להטיל מימיה ולכן הוצרך לפרש דאפ"ה חייב דלא
איבעי ליה לאפושי בטעינה דהוה ליה לאסוקי אדעתיה כשיכנס פשתנו לתוך החנות ותדליק
בנר ותעמוד להטיל מימיה לא יוכל לסלקה משם:

ע' ותעמוד להטיל מימיה לא יוכל דלא מיחייב. פ"ה הא כתיב כסף שלשים שקלים יתן
לאדוניו וקשה דאם רצה לומר דה"ה לגבי אש דמשלם שלשים של עבד: הא אי אפשר לומר
כן דבפ"ק (דף ט:): אמרינן דהשור משלם שלשים של עבד משא"כ באש ואם ר"ל דכי היכי
דהתם משלם קנס ה"נ משלם דמי הגדי: הא לא גמרין ממון מקנס ונר' לר"י דהכי פריך ה"נ
דלא מחייב בממון שהזיק עם הריגת העבד והא בדבר שממונו עושה לא שייך קם ליה בדבריה
מיניה:

^ס ותוספות ד"ה אש אוש משום ממונו. כלומר חיוב ממונו יש בו ולא שיהא האש שלו דאפילו
הדליק באש של אחר חייב כדאשכחן בפ' הכונס (לקמן דף נו.) בכופף קמתו של חבירו בפני
הדליקה ומטיא ברוח מצויה וגבי גץ שיצא מתחת הפטיש. אע"ג דמסתמא מפקיר ליה ועוד דאין
לך אדם שיתחייב בדליקה שפקיר הגחלים וידליק גדיש של חבירו ולא כפ"ה דפי' דאיכא
בינייהו דאדליק בגחלת שאין שלו:

^ס ותוספות ד"ה רישא בעל גמל חייב וכו'. אע"ג דמעיקרא נמי הוי טעמא דרישא וסיפא הכי
אלא דמעיקרא היה הטעם פשוט יותר למאן דאמר אש אוש משום חציו דמתחייב בעל הגמל על
תחלת הדלקת הפשתן ואע"פ שהאש הולכת מעצמה ע"י רוח מצויה אבל למ"ד משום ממונו
דלא מחייב אלא על שמסכסכת הבירה ובה לא פשע כ"כ שלא ראה הדליקה עד שעמדה סמוך